

missionis peccati, neque integre, neque ex parte, quod longe certius est de naturali detestatione praecedentis peccati.

23. *Quid intersit inter offensam Dei et malum in proprio genere.* — Tertio declaratur ratio diversitatis inter peccatum, ut est offensa Dei, vel ut est solum malum in proprio genere; nam esse injuriosum Deo inducit quamdam obligationem satisfaciendi illi, et quamdiu illa obligatio manet, censetur injury moraliter perseverare, et reddere hominem invisum Deo, et odio dignum; at vero peccatum, ut solum est contra propriam rationem seu rationalem naturam, licet, dum sit, sit deformitas quædam ipsius naturæ, postquam vero transit, non relinquit aliquam obligationem, nisi ad poenam. Neque etiam est necessarium ut voluntas maneat conversa, vel speciali modo conjuncta ad objectum circa quod peccavit, quia fieri potest ut peccatum nullum habitum vel dispositionem positivam in voluntate relinquat, vel licet relinquat, illa non habet rationem peccati, et præterea auferri potest ab homine sine actione ejus per solam non conservationem Dei. Nec etiam illa prior deordinatio peccati manet vere et proprie voluntaria de præsenti, quamdiu per contrarium actum non refutatur, sed solum manet denominatio de præterito, quod fuerit voluntaria, quæ satis est ut de præsenti sit peccator dignus poena propter illam voluntatem, non tamen est satis ut dicatur de præsenti velle quod antea voluit, nec actualiter nec virtualiter, quia non est proprium virtuale voluntarium sine aliqua consideratione et voluntate actuali quæ virtualiter aliam contineat. Igitur, eo ipso quod omnino cessat quis ab actuali peccato, incipit ipsi peccatum esse non voluntarium, esto non possit dici involuntarium, donec per contrarium actum refutetur, vel displiceat aliquo modo.

24. Quod si quis contendat manere voluntarium, vel habitualiter, vel secundum quamdam moralem durationem seu permanentiam, respondeo permanentiam habitualem, seclusa omni reali qualitate, seu dispositione, nihil esse nisi denominationem a præterito actu qui voluntarius fuit. Moralis autem permanentia tantum esse potest secundum quamdam imputationem, quæ tantum durat moraliter, vel ratione injuriæ cui est conjuncta, tanquam accessorum principali, vel propter reatum poenæ cui homo manet obnoxius propter priorem culpam actualem. Tamen, quia

et Deus potest injuriam suam condonare, et multo facilius poenam remittere, et consequenter non solum non inferre poenam, sed etiam tollere obligationem et dignitatem illius, tanquam supremus dispensator et iudex, ideo potest voluntate sua omnino tollere culpam quacumque ratione spectatam, non exigendo ab homine actum quo facta sit in voluntaria, sed expectando solum ut jam non sit voluntaria, quod per solam cessationem ab actuali peccato, sine aliquo actu positivo contrario, esse potest.

CAPUT XXIV.

AN REMISSIO VENIALIS PECCATI AD EFFECTUM FORMALEM GRATIA HABITUALIS SEMPER VEL ALIQUANDO PERTINEAT.

1. *Necessitas hujus capituli.* — De hac materia dixi late in tom. 4 et 4 tertiae partis, circa quæst. 4, art. 2, et circa quæst. 87 D. Thom.; tamen, quia ex modo remissionis peccati venialis non parum confirmantur aliqua quæ de remissione peccati mortalis diximus, et quia hæc remissio ad quamdam perfectionem, et quasi specialem modum justificationis pertinet, ad complementum hujus tractatus visum est aliquid de hac remissione dicere. De qua loqui possumus, vel de lege, et quasi ex natura rei, juxta materiæ capacitatem, vel de potentia absoluta, et hoc posterius magis derivat nostro instituto; tamen, quia ex priori pendet, de illo aliqua præmittimus.

2. *Tria supponuntur.* — Primo ergo supponimus peccatum veniale interdum remitti ex opere operantis, interdum vero ex opere operato per sacramenta, de quo late disputavi in tom. 4 tertiae part., disp. 12. Secundo, suppono peccatum veniale interdum remitti simul cum peccato mortali, scilicet, in ipsa prima justificatione, quando utrumque peccatum et sufficientem dispositionem contra illud invenit, interdum vero remitti solum, ut quando invenitur in homine justo. Unde fit tertio ut peccatum veniale nunquam remittatur nisi homini habenti gratiam habitualem, quia sine gratia sanctificante homo nihil facere potest, quo a Deo talem remissionem obtineat. Nam vel remissio futura est ex opere operantis, et sic debet vel supponere gratiam, vel illam infundere, quia si peccatum veniale remittitur simul cum mortali, necessaria est infusio gratiæ, sine qua mortale peccatum non remittitur; si vero peccatum

veniale solum per se remittitur, necessario supponit subjectum gratum et amicum, quia ab inimico nihil acceptat Deus in recompensationem aut remissionem alicuius offendæ, etiam minimæ, ut in eodem loco, disput. 11, late dixi. Si autem remissio fit ex opere operato per sacramenta, ratio sufficiens est, quod sacramentum non confert secundarium effectum, nisi cui confert primarium, et ita non remittit peccatum veniale, nisi conferendo gratiam. Unde si remittit illud simul cum peccato mortali, necesse est ut primam gratiam conferat; si vero remittit illud solum, necesse est ut et recipientem supponat justum, et non ponentem obicem sacramento, et consequenter quod augeat illius gratiam. Semper ergo remissio venialis peccati requirit gratiam sanctificantem in eo cui confertur.

3. *Assertio quarta in præcedenti dubio.* — *Opinio aliquorum.* — In uno sensu vera, in alio falsa est. — Nihilominus addimus quarto gratiam sanctificantem de se non esse propriam formam expellentem, seu formaliter conferentem remissionem peccatorum venialium. Probatur, quia non solum ex natura rei, verum etiam secundum legem ordinariam sunt compossibilia venialia peccata cum gratia. Nam de fide certum est per venialia peccata non amitti gratiam, et justos sæpe venialiter peccare, simulque justos perseverare, ac subinde gratiam non amittere; et e contrario sæpe contingit hominem habentem peccata mortalia et venialia, obtinere gratiam qua peccata mortalia remittuntur, et non venialia, quia potest esse dispositus ad priorem effectum, et non ad posteriorem. Et eadem ratione fit interdum ut homo justus in gratia crescat, et remissionem peccatorum venialium, quæ prius fecerat, non obtineat, quia potest actus esse proportionatus ad aliquod meritum gratiæ, et non ad remissionem venialis culpæ in alia materia commissæ, ut in dicta disputatione decima-secunda late dictum est. Verumtamen, licet ex natura rei hoc ita sit, nihilominus censem aliqui ex divina institutione aliquam gratiam sanctificantem esse formam expellentem formaliter peccata venialia, ut gratiam baptismalem, verbi gratia nimirum, quia statuit Deus ut gratia per baptismum data expelleret peccata venialia, si obicem non inveniret; idemque cum proportione dici potest de gratia absolutionis in sacramento poenitentiæ respectu venialium, quæ eidem absolutioni subjiciuntur. Quæ sententia quoad rem seu effectum vera est, nam talis remissio

vere confertur per talia sacramenta cum gratia propria illorum, ut in dicta disputat. decima-secunda declaratum est. Quoad modum vero loquendi videtur sermo minus proprius, quia nulla forma potest elevari ad præstandum effectum formalem quem natura sua præbere non potest. Unde si id intelligatur de physica causalitate formali, est plane falsum, quia gratia habitualis ex vi causalitatis physicæ, quam formaliter confert, neque primo expellit, nisi privationem sui, quam peccatum veniale non invexit; neque secundario exigit, et tanquam sibi debitam postulat remissionem peccatorum, nisi mortalium. At vero, lato et morali modo loquendo, admittit potest illa locutio, quatenus Deus statuit intuitu gratiæ, ut sic collatæ, condonare simul peccata venialia, si ex parte hominis resistiam non inveniat. Et quod hoc etiam potest notari differentia inter peccata venialia quæ committuntur post gratiam obtentam, vel quibus gratia supervenit postquam commissa fuerunt et transierunt; nam illa peccata quæ gratiæ superveniunt, nunquam remittuntur ratione gratiæ præexistentis præcise spectatae, ut informantis; illa vero quibus supervenit gratia, cum illa et quodammodo per illam ex institutione remittuntur, quia solus effectus formalis ejus ad talem remissionem expectatur.

4. *Assertio quinta.* — *Duplex dubium.* — *Resolutio.* — Quinto, addendum est hanc remissionem peccati venialis secundum legem ordinariam non concedi sine actu peccatoris. Nam vel peccatum remittitur ex opere operantis, vel ex opere operato. In priori modo, manifestum est esse necessarium actum hominis cui fit remissio, quemadmodum ipsum nomen operis operantis præ se fert. Et ratio est, quia tale peccatum non remittitur eo ipso quod cessatur ab actuali opere; ergo expectatur ab homine, ut aliquid faciat, quo illius remissionem consequatur, et sit aliquo modo causa vel conditio libera ad obtinendam talem remissionem necessaria. Et hoc ipsum etiam postulat congrua ratio divinæ providentiae, ut voluntaria offendio sine voluntaria etiam satisfactione vel dispositione non remittatur. Et ita in hoc omnes convenient. Duo autem controvertuntur: unum est, quis actus hominis requiratur ad talem remissionem obtinendam? aliud est, in quo genere cause actus ille expellat peccatum veniale, scilicet, an in genere causæ formalis physice expellentis culpam veniale, etiam habitualem, vel in genere

dispositionis, aut meriti, seu satisfactionis? Sed has quæstiones late in citata disputatione decima-prima, tomo quarto, et in primo tomo, disputatione quarta, sectione decima-prima, tractavi, et ideo nunc solum dico resolucionem prioris quæstionis pendere a posteriori. In qua probabilius censeo nullum actum hominis esse formam physice expellentem habitualem culpam peccati venialis, quia, etiamsi sit amor super omnia, vel contritio actualis, non habet cum habituali culpa veniali formalem oppositionem, ita ut intrinsece repugnat esse simul, etiam de potentia absoluta. Unde in priori parte censeo, quando veniale peccatum remittitur simul cum mortali, et extra sacramentum, necessariam esse contritionem adeo perfectam extensive (ut sic dicam), ut etiam venialia comprehendat. Nam tunc necessaria est contritio, ut dispositio ad gratiam et remissionem peccati mortalis; quia vero mortale peccatum potest sine veniali remitti, ideo, ut veniale simul tollatur, necesse est ut contritio, vel dilectio Dei super omnia ad venialia detestanda seu cavenda extendatur, ut hoc modo sit etiam dispositio ad obtinendam venialium remissionem. Quando vero veniale peccatum solum remittitur, quia supponit hominem justum, licet dilectio super omnia, vel contritio de peccato veniali sit certior dispositio ad eamdem remissionem, nihilominus, quia illa remissio obtineri potest per modum meriti, vel impetrationis, aut satisfactionis condigne, existimo etiam per alios actus obtineri posse, qui et voluntatem sufficienter avertant ab affectu venialis culpæ, et habeant sufficientem proportionem ad illum effectum promerendum, quia et potest esse actus per quem homo mereatur, et se disponat ad illum fervorem charitatis cui peccatum veniale opponebatur, et in ratione satisfactionis potest esse satis proportionatus et æquivalens moraliter offense et inordinationi peccati venialis, ut in dicta disputatione 11 late tractavi, et ostendi hanc esse doctrinam magis communem Theologorum, et Augustino, ac decretis, et naturæ peccati venialis satis consentaneam.

5. *Remissio ex opere operato.* — Præterea remissio peccati venialis, quæ fit ex opere operato, solum fit per sacramenta, vel etiam ex privilegio martyrii, quod ad sacramentum baptismi revocari solet. Unde ad consequendam hoc modo hanc remissionem, necessarius imprimis est ille actus, qui ex parte recipientis sacramentum, ad illius valorem ne-

cessarius est. Quia in homine adulto non fit valide sacramentum sine aliquo actu ejus, nam voluntarie recipi debet; hunc autem, de quo tractamus, adulturn esse necessarium est, quia solus ille est capax venialis peccati et remissionis ejus; unde consequenter est etiam necessarius actus, quo recipiens tale sacramentum, ad consequendum effectum gratiæ ejus, sufficienter disponatur; quia (ut diximus) sacramentum non remittit peccatum veniale, nisi conferendo gratiam; sacramentum autem non dat gratiam nisi homini bene disposito seu non ponenti obicem. Addendum vero ulterius est, ad recipiendam per sacramentum remissionem venialis peccati, non satis esse non ponere obicem gratiæ, sed etiam non ponere obicem eidem remissioni venialis culpæ; potest enim quis non ponere obicem gratiæ, et nihilominus actu venialiter peccare per leve mendacium, vel gloriam vanam, et tunc, licet consequatur gratiam, non obtinebit remissionem talis peccati, quia repugnat illi; ut minimum ergo necessarium est non habere tunc affectum ad veniale peccatum. Imo non satis est jam cessasse ab actuali peccato veniali, sed ultra hoc necesse est ut homo formaliter vel saltem virtualiter detestetur peccata venialia commissa, ut per sacramentum illorum veniam consequatur.

6. *Attritione cum sacramento remittitur veniale, ad quod minor etiam dispositio sufficit.* — Qualis autem actus ad hoc necessarius sit, in citata disputatione 12, sect. 4, late est disputationum, ex quo loco nunc supponimus non semper esse necessariam contritionem talis peccati, nec talem dilectionem Dei super omnia, quæ illam virtute includat; quia, si talis actus esset necessarius, ille sufficeret, et ita sacramentum nihil suppleret, neque hic effectus daretur unquam ex opere operato. Sufficeret ergo attritio ejusdem peccati cum sacramento, et in hoc jam nulla est controversia; nam si sacramentum remittit peccatum mortale, quomodo non remittet multo magis veniale cum proportionata dispositione? Unde multum probabile est minorem etiam dispositionem sufficere, ut veniale peccatum ex opere operato per sacramentum remittatur; ita enim de martyrio sentit divus Thomas, 3 p., q. 87, artic. 1, ad 2, et est eadem ratio de baptismo, et fortasse etiam de aliquo alio sacramento, ut in dicta disputatione 11 declaravi. Objicit vero quidam, quia sine gratia præveniente nemo liberatur ab aliqua miseria, ut docet Concilium Arausicanum II, ca-

non. 14; ergo nec a peccato veniali; ergo ad remissionem venialis peccati per sacramentum obtainendam, necessarius est aliquis actus supernaturalis, qui sit ex gratia præveniente; ergo est necessaria attritio. Probatur hæc ultima consequentia, quia non potest esse actus supernaturalis ex gratia procedens minor quam attritio. Propter quam rationem reputat arguens contrariam opinionem improbabilem. Sed loquitur sine fundamento, nam illa sententia est gravium auctorum, et valde pia, et consentanea rationi, et efficacie sacramentorum et meritorum Christi.

7. *Discrimen inter propositum de veniali et mortali.* — Neque objectio est alicuius momenti. Negatur enim ultima consequentia, et ad probationem potest imprimis negari assumptum, quia potest esse actus supernaturalis minor quam attritio; potest enim ex gratia excitante displicere peccatum veniale commissum, cum desiderio consequendi remissionem ejus, sine proposito absoluto non committendi simile peccatum veniale, quod propositum est necessarium ad attritionem juxta doctrinam Concilii Tridentini, sess. 14, c. 4, et fortasse tale propositum efficax non est ita necessarium ad consequendam remissionem peccati venialis, sicut mortalis, sed satis esse poterit non habere propositum committendi illud, aut habere displicientiam commissi cum desiderio et petitione veniae. Deinde, licet daremus attritionem esse minimum actum ex præveniente gratia procedentem, nihilominus probatio non erit bona, quia poterit esse actus gratiæ perfectior attritione, et distinctus a contritione, et sufficiens ad remissionem venialis peccati, quod satis est, ut attritio non sit necessaria cum sacramento ad illum effectum; ut, verbi gratia, propositum nunquam mentiendi non est attritio de mendacio levi commisso, et potest esse sine illa, et fortasse perfectius illa, et sufficiens dispositio ad recipiendam per baptismum remissionem omnium mendaciorum venialium; et similia exempla possunt facile excogitari, et in citato loco tacta sunt. Est ergo illa sententia pia et probabilis, nunc tamen ad id, quo tendimus, non est nobis necessaria. Satis ergo est quod peccatum veniale, quando per se et solitarie dimittitur, possit aliquando auferri virtute sacramenti, cum attritione, vel aliquo actu cum quo non dimitteretur absque sacramento.

8. *Corollarium.* — Ex quo ulterius inferimus quod, licet de facto non remittatur pec-

catum veniale sine aliqua mutatione physica peccatoris, vel per actum, vel per infusionem habitus, seu augmentum ejus, vel per utrumque simul, nihilominus de facto remitti per talem mutationem, vel formam quæ ex natura rei et sine particulari institutione divina ad expellendum peccatum veniale non sufficeret. Probatur aperte in ea remissione venialis peccati quæ sacramento tribuitur ex opere operato; ibi enim actus peccatoris, qui cum sacramento concurrit, supponitur insufficiens per se ad expellendum peccatum, sive ille sit attritio, ut multi volunt, sive aliud actus supernaturalis, qui, licet attritio non sit, acceptetur ut sufficiens dispositio cum sacramento; ergo illa mutatio et terminus ejus per se non est forma expellens peccatum veniale. At vero per sacramentum in eo casu solum fit mutatio physica quoad augmentum gratiæ, quia supponimus peccatum veniale per se remitti, ac subinde personam accedere justam ad sacramentum; augmentum autem gratiæ non est forma per se expellens peccatum veniale; potest enim simul esse cum gratia multo magis aucta et perfecta; ergo in tota illa mutatione physica nihil est quod per se et intrinsece excludat, sed necessarium est ut gratuita Dei remissio et condonatio accedat.

9. *Dubium de potentia absoluta.* — Vazq., 1. 2, disp. 207, c. 3, num. 16, et toto cap. 4 sic opinatur. — Hinc ergo fit transitus ad dubium de potentia absoluta, an, scilicet, possit Deus remittere veniale peccatum sine alterutra istarum mutationum, vel etiam sine utraque, atque adeo sine inhærente gratia, per solam extrinsecam condonationem. Aliqui enim moderni, ne hoc ultimum admittant, negant etiam primum, dicuntque aliqua notanda. Primum est non posse Deum tollere peccatum veniale per solam infusionem habitualis gratiæ, vel quodcumque augmentum ejus sine actu hominis retractantis peccatum veniale. Ratio est, quia macula peccati venialis et gratia habitualis, quantumcumque aucta, non opponuntur formaliter, nec sunt incompossibiles, sed possunt esse simul, quia peccatum veniale nec expellit nec minuit gratiam, et eadem ratione gratia et augmentum ejus per se non excludit maculam venialis peccati, cum non consistat in privatione gratiæ, vel alicuius gradus ejus, sed in morali aversione vel conversione ex actuali peccato relicita; ergo sola mutatio habitualis sine aliqua actuali non potest sufficere ad veniale peccatum

expellendum. Secundum est, licet possit Deus remittere peccatum veniale sine perfecta conversione voluntatis ad Deum per contritionem, vel dilectionem super omnia, non tamen posse id facere per solam attritionem, idemque est de quocumque alio actu per se insufficiente ad eamdem remissionem, sed necessarium esse ut cum tali actu conjungatur aliqua habitualis gratia ad illum effectum specialiter ordinata. Ratio est, quia cum actualis illa mutatio non excludat veniale culpam, si cum illa sola absque alia gratia tolleretur, jam per solam extrinsecam condonationem remitteretur, quod putant impossibile.

10. Pergunt moderni in sua opinione. — Tertio, nihilominus concedunt posse Deum remittere peccatum veniale cum actu imperfecto et de se insufficiente, supplingo illam imperfectionem per aliquam internam et inherenter perfectionem gratiae habitualis, nam ad hoc asserendum ex efficacia sacramentorum coguntur. Quod si instetur, quia gratia data per sacramentum non magis repugnat maculae peccati venialis, quam illa quae sine sacramento datur, respondent satis esse quod per sacramentum detur a Deo intuitu dispositionis imperfectae, et ut conjungatur cum illa ad tollendum peccatum veniale. Nam, licet inde nullus modus realis gratiae accrescat, sed tantum respectus rationis, ille conjunctus cum aliquali dispositione peccatoris sufficiens judicatur. Quia cum macula peccati venialis sit respectus rationis, non est mirum quod per gratiam cum solo respectu rationis tolli possit. Quarto nihilominus addunt veniale peccatum non remitti, etiam de potentia absoluta, per solam condonationem extrinsecam; tum quia illa non esset vera ablatio peccati, sed tectio vel non imputatio; tum etiam quia alias nulla esset macula peccati venialis, nec dignitas penitiae, sed sola destinatio ad illam ex Dei voluntate, quae sunt absurdæ; nam consequenter idem nunc esset dicendum de remissione peccati venialis, quae ex opere operato in sacramento fit.

11. Improbatur primum illius opinionis dictum. — Hæc autem sententia aliqua continet falsa, et aliqua quæ inter se non bene cohaerent, ideoque non parum confirmant ea quæ de remissione peccati hactenus diximus. Primum ergo dictum hujus sententiae incredibile nobis videtur, et parum consonum ejusdem auctoris doctrinæ. Nam Deus, de absoluta potentia, per infusionem gratiae habitualis potest remittere peccatum mortale sine actu

peccatoris; ergo multo melius et facilius poterit per solam gratiam habitualem, seu ad infusionem ejus, remittere veniale peccatum. Antecedens supra probatum est, et ab eodem auctore conceditur. Consequenter vero probatur, quia per se videtur incredibile difficultatem esse remissionem peccati venialis quam mortalib[us]. Respondent assignando discriben, quia gratia est incompossibilis cum peccato mortali, non tamen cum veniali. Sed contra hoc est primo quia, si intelligatur de incompossibilitate in ordine ad potentiam absolutam, falsum assumitur, et eodem exemplo remissionis venialis peccati efficaciter improbari potest, ut statim dicam. Secundo insto, quia etiam peccatum veniale non est incompossibile cum attritione et habitu gratiae vel ejus augmento simul sumptis; nam, si quis, habens tantam gratiam quanta alteri datur per sacramentum, et in peccato veniali existens, illius solam attritionem habeat, et sacramentum non recipiat, manebit in peccato veniali; ergo peccatum veniale non est incompossibile simpliciter cum attritione simul, et nihilominus, per gratiam datam attrito per sacramentum, Deus excludit veniale peccatum, idemque facere posset dando illi gratiam sine sacramento, quæ omnia ille auctor concedit; ergo eadem ratione poterit Deus peccatum veniale excludere per solam gratiam, vel gratiae augmentum.

12. Altera erasio ejusdem auctoris. — *Reconciliatur utraque doctrina.* — *Concluditur superior discursus.* — Respondent, licet gratia ex natura sua non sit incompossibilis cum peccato veniali, nihilominus gratiam eamdem infusam cum relatione rationis ad dispositionem attritionis cuius intuitu datur, esse gratiam reconciliationis, et incompossibilem cum peccato veniali. Sed per haec verba, si penitus inspiciantur et evolvantur, nihil aliud dicitur, nisi per gratiam solam et physice spectatam, etiam cum attritione, non excludi peccatum veniale, per gratiam vero datam ex intentione Dei volentis remittere peccatum veniale, et illud omnino tollere, nec fieri posse ut gratia sic data maneat, quia fieri non potest ut intentio Dei frustretur: hoc autem in re non est diversum ab eo quod nos docemus, et sine causa id admittitur in gratia cum attritione, et negatur esse possibile cum sola gratia. Quod patet, quia ille respectus rationis, qui consideratur in gratia data per sacramentum, non fundatur, nisi in aliquo actu voluntatis Dei instituentis et ordinantis ut per

talem gratiam expellatur peccatum veniale. Per hanc autem ordinationem et voluntatem non fit ut gratia ipsa physico modo expellat peccatum veniale, aut in sua entitate habeat novam repugnantiam cum illo, ut supra probavi, et videtur per se notum; ergo solum fit ut ad infusionem talis gratiae Deus suo interno actu infallibiliter remittat peccatum, et inde gratia illa denominatur gratia reconciliationis, non denominatione intrinseca, sed extrinseca ab illo actu voluntatis Dei; ergo in illo solo fundatur talis relatio; nihil ergo aliud est gratiam sub tali vel tali relatione esse incompossibilem cum peccato veniali, quam, procedentem ex voluntate Dei remittendi tale peccatum, infallibiliter excludere illud, non ratione sui, sed ratione talis voluntatis Dei. Unde cum illa voluntas Dei non conjungatur tali gratiae ex merito (ut sic dicam), seu conaturali debito ejusdem gratiae, sed potius e contrario gratia habeat talem respectum ex libera institutione et condonatione Dei, fit ut tota ratio talis remissionis reducatur ad gratitatem condonationem Dei, adjunctam internæ renovationi de se insufficienti ad tale peccatum expellendum. Ex quo ulterius concludimus immerito negari idem potuisse facere Deum infundendo solam gratiam sine attritione peccatoris, quia, licet gratia sola per se non sufficiat expellere peccatum veniale, nihilominus gratia, ut relata per divinam voluntatem ad illum effectum, et sub ea intentione data, excludet peccatum veniale, eritque impossibile cum illa; est enim eadem ratio et proportio, quia, sicut Dei voluntas et intentio adjuncta gratiae et attritioni simul sumptis, supplet insufficientiam talis renovationis ad expellendum peccatum veniale, ita poterit supplere insufficientiam solius gratiae; nam si semel conceditur hæc efficacia divinæ voluntati sine sufficientia formæ intrinsecæ, non est facilius Deo vincere peccatum (ut sic dicam) cum multis donis internis insufficientibus quam cum uno, eo vel maxime quod posset perfectio gratiae habitualis tanta esse ut superet aliam gratiam minorem simul cum attritione, perfectiusque animam Deo conjungat.

13. Contraria ratio impugnatur. — Neque refert si dicatur gratiam, ut datam intuitu attritionis, posse induere illum respectum, non vero si sola datur. Hoc enim non video qua probabilitate fundetur in ordine ad potentiam absolutam, quia si aliqua ratio dari posset, maxime quia macula peccati venialis consistit